

El nomenat 'monitori penal' i altres coses de tramitar

JOSÉ BONET NAVARRO

CATEDRÀTIC DE DRET PROCESSAL (UVEG)

ACADÈMIC DE NÚMERO DE LA REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

Alguna de les exposicions de motius que precedeixen a les nostres lleis, a voltes en la denominació de preàmbuls, resulten, disculpen-me l'expressió fallera, 'de traca'. La llei de modificació de la Llei d'Enjuiciament Criminal representa un bon exemple. A diferència de la Llei de Jurisdicció Voluntària, que nega la condició de monitori al notarial a pesar de ser-ho, la llei de modificació de la Llei d'Enjuiciament Criminal denomina 'monitori penal' a un procediment que no ho és en absolut.

En el cas del monitori notarial podia entendre's la negació de la seua naturalesa per l'intent de colar sigilosament la privatització de la justícia, emmaixquerant els dubtes de constitucionalitat que planteja el fet de que un notari declare l'existència d'un dret -i la constitució d'un títol extrajudicial- com a conseqüència de la incomparança del requerit. En el cas del nomenat 'monitori penal', esta qualificació en l'exposició de motius no té més explicació que, partint de l'èxit general d'este expansionista procediment, la falta de rigor del legislador i dels seus assessors, fruit d'un anàlisi palmàriament aproximatiu i prou descendent.

En la tramitació parlamentària, els nostres representants el denominen com monitori, pero a voltes, els més esbelleçats, en certs dubtes. En la sessió plenària del Congrés dels Diputats de 30 d'abril de 2015, el ministre de Justícia, Rafael Catalá Polo, es referia al «procedimiento por aceptación de decreto o una especie de procedimiento monitorio penal». El representant del Grup Vasc, Aitor Esteban

Bravo, afirmava que «se podría llamar monitorio penal, estableciendo un proceso por aceptación de decreto». En el Congrés dels Diputats de 2 de juny de 2015, la representant del grup socialiste, María Soraya Rodríguez Ramos, encara que siga en sentit raonablement crític, també al·ludí a un «proceso monitorio penal». I en la mateixa sessió, el representant del grup popular, Gonzalo Ordóñez Puime, insistí en referir-se indistintament al «procedimiento por aceptación de decreto, el procedimiento monitorio penal». És cert que la representant del grup socialiste nega que el monitori penal «puede sustentarse en el modelo de un proceso monitorio civil», i aixina, conclou, «en nuestro sistema procesal este procedimiento no encaja muy bien y nos parece una chapuza procesal». Tals crítiques podrien perfectament compartir-se, pero bàsicament sols si en efecte s'estiguera regulant un verdader monitori penal. De fet, en la sessió d'11 de juny confirma esta mateixa diputada que efectivament creu que es tracta d'un genuí monitori penal quan es referix a «la introducción de un nuevo procedimiento, que es el de aceptación por decreto, un modelo que es un monitorio penal copiado de los sistemas acusatorios puros, que en nuestro sistema no tiene ningún sentido, un monitorio penal en el que la acusación del

ministerio fiscal, con la conformidad, se convierte en sentencia». Per últim, i pel que fa al senat, encara s'afirma la condició de monitorio en major rotunditat. En la sessió de 28 de juliol de 2015, el representant del grup socialiste, Arcadio Díaz-Tejera, insistí dient, entre unes altres coses, que «en la propuesta del monitorio penal, nosotros seamos partidarios de subrayar el papel del control judicial en la iniciativa judicial, tanto en los plazos para la instrucción como en el propio monitorio penal». I lo mateix, el representant del grup popular, Juan Ramón Represa Fernández, diu dretament i sense majors matisos que «la aceptación por decreto establece lo que se denomina el proceso monitorio penal».

I res més llunt de la realitat. En el procés per acceptació de decret es permet que la proposta sancionadora del Ministeri Fiscal es transforme en sentència quan es complixquen determinats requisits objectius (ha de tractar-se de delictes considerats lleus, penats en multa, en presó substituïble per multa, o en privació del dret a conduir vehicles a motor), i subjectius (no ha d'estar personada acusació popular o particular). Pero, sobretot, es requereix que l'encausat preste la seua conformitat en la preceptiva assistència lletrada. Una volta dictat el decret pel Ministeri Fiscal, que continuarà la proposta de pena reduïda fins a un terç i les eventuals peticions civils de restitució i indemnificació, es remetrà al Jujat d'Instrucció per a la seua autorització i notificació a l'encausat. Se li citarà per a si accepta, i solament en tal cas, el Jujat d'Instrucció atribuirà el caràcter de resolució ferma, que en tres dies es documentarà com a

TXEMA RODRÍGUEZ

sentència condenatòria que no es podrà recórrer.

Com és sabut, en el monitori -el del procés civil i laboral- el títol d'eixecució, en eficàcia equivalent a una sentència de condemna, s'obté com a conseqüència de l'actitut passiva del requerit. I és cert que en el procediment per acceptació de decret hi ha una comunicació i, en funció de l'actitut que adopte qui rep la comunicació, podrà produir-se condemna. Pero esta actitut en el procés penal, pel contrari, ha de ser activa, d'acceptació del decret. L'actitut de rebuig o, en qualsevol cas, la ineficàcia del decret per la causa que siga, no vincularà al Ministeri Fiscal i proseguirà el procés penal pel caixer que corresponga.

En realitat, lo que fa ara el legislador és, en certa manera, automatitzar i donar forma procedimental a la conformitat penal, açò és, al célebre 'plea bargaining' dels Estats Units d'Amèrica. I res més. Al marge de que se li pugja semblar si es mira de reüll o de forma aproximativa, és evident que tot açò poc o res té que vore en la tècnica monitoriària. Per a entendre'ns, calificar monitori al procediment penal per acceptació de decret ve a ser alguna cosa semblant com cridar vi negre a una beguda de cola pel fet de ser un líquid obscur i trobar-se en botella.